

Människors miljöer

Bearbetad text och bild
Information till läraren

Originalbokens ISBN: 9789140694195

SPSM-verksnummer: 41282

Den här läraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalläromedlet och om hur ni kan arbeta med det.

Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom att text och bilder bearbetas. Bearbetningen av läromedlet innebär att eleven kan använda samma läromedel som sina seende klasskamrater. Innehållet har samma syfte, nivå och pedagogiska innehåll som originalet.

SPSM producerar e-böcker i Textview- och HTML-format. Läromedlet kan också framställas i tryckt punktskrift. E-boksformatet HTML kan finnas i två olika versioner, en version med bearbetad text och bild och en obearbetad version.

Till det anpassade läromedlet kan det finnas tillhörande svällpappersbilder. Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Detta för att bilder och punktskrift inte ska skadas.

Till svällpappersbilderna finns en separat läraranvisning. I den finns det tips på hur man avläser och utforskar en taktill bild tillsammans med eleven. Läraranvisningen bifogas med leveransen av svällpappersbilderna men den finns också som nedladdningsbar pdf i SPSM:s webbutik.

Du kan behöva ytterligare vägledning gällande punktskrift. Se till att ha tillgång till Punktskriftsnämndens handledningar. De finns som nedladdningsbara pdf:er på Punktskriftsnämndens hemsida. I handledningarna står det exempelvis hur olika punktskriftstecken ser ut i punktskriftsboken och på svällpappersbilderna.

Följande skrifter är bra att ha till hands:

- *Svenska skrivregler för punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap*, Punktskriftsnämnden
- *Fonetik och punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Räkna med mig*, SPSM

Har du frågor, eller vill dela med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av detta läromedel, mejla till anpassningsfunktionen@spsm.se.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på telefonnummer 010-473 57 11.

Trevlig läsning!

Innehåll

E-bok i HTML-format	1
E-bok i Textview-format	1
Tryckt punktskrift	1
Generella förändringar av boken	2
Sidspecifika förändringar.....	3
Pedagogiska tips	4
Bildbeskrivningar	7

Information om de olika formaten och text till läsaren

E-bok i HTML-format

Webbläsare

En bok i HTML-format läser du i ett webbläsarprogram. Tänk på att boken kan se olika ut i olika webbläsare. Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. Exempelvis kan matematiskt innehåll se olika ut och i vissa webbläsare fungerar det dåligt.

Kontakta SPSM om ni får problem med webbläsare.

E-bok i Textview-format

En bok i Textview-format läser du i läsprogrammet Textview. Läsprogrammet finns att ladda ned gratis från Myndigheten för tillgängliga medier. Textview finns endast för Windows-datorer.

Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. En e-bok i Textview-format är organiserad som en pärm med flikar.

Stilsorter som exempelvis fet eller kursiv stil återges inte i Textview-boken. Eventuell markerad text skrivs istället med VERSALER.

Tryckt punktskrift

Tryckt punktskrift levereras med enkelsidigt eller dubbelsidigt tryck. Antingen är den skriven med gles tryck som har text på varannan rad eller med tätt tryck som har text på varje rad.

Svartskriftskopia av punktskriftsboken

Följ med i elevens bok! För att du ska kunna läsa samma text som eleven läser finns en nedladdningsbar pdf som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där kan du se hur hela boken, sida för sida, är pedagogiskt anpassad och utformad.

Pdf:en är en spegling av punktskriftsboken, men i svartskrift, vilket innebär att punktskriftens förtecken för siffror, versaler, stilsorter och liknande återges med svartskriftstecken. Till exempel kommer du att se siffertecknet (p3456) som tecknet #, och versaltecknet (p6) som tecknet _ före bokstaven.

Filen finns att ladda ner i SPSM:s webbutik, <https://webbutiken.spsm.se/>

Sök på bokens titel i SPSM:s webbutik och ladda ner filen som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där finns också den här informationen till läraren som pdf.

Observera att svartskriftskopian kan ha ett udda pappersformat, FA44, och det kan påverka möjligheten att skriva ut den. Bäst är att läsa bilagan digitalt.

Generella förändringar av boken

I detta avsnitt beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens läromedel, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade. Särskilda lösningar kan finnas i punktskriftsboken eller i e-boken i textview-format.

Titta i elevens e-bok, eller i Svartskriftskopia av punktskriftsboken, för att se exakt hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalboken.

- Eventuella stavfel från originaltexten kan ha korrigerats.

Sidspecifika förändringar

Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar, förutom de generella, som vi vill göra dig särskilt uppmärksam på. Det kan vara uppgifter som har utgått eller sidspecifika instruktioner till dig som lärare, till exempel att ta fram konkret material. Det kan också handla om att återanvända uppgifter eller bilder från tidigare avsnitt.

124

Tabellen har gjorts om till två listor.

138

Tabellen har fått följande utseende:

Arv: Proportionellt längre ben

Miljö: Stark löpartradition

Arv: Annat muskelsystem och muskelmassa

Miljö: Löpning är oftare en naturlig del av vardagen

Arv: Annorlunda syreupptagning

Miljö: Löpning är en sport som inte kräver pengar eller utrustning

Arv: Bättre koordinationsförmåga

Miljö: Man bor ofta på hög höjd, vilket ökar mängden röda blodkroppar

179

Rubriken har skrivits om till **Lista över demokratiska länder** och tabellen har gjorts om till två vågräta listor.

Pedagogiska tips

I detta avsnitt hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med boken. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som ni kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.

Tid, förförståelse, individuell genomgång och syntolkning

- Den punktskriftsläsande eleven behöver mer tid till uppgifterna och det är elevens rättighet att få tillräckligt med tid även vid prov.
- Eleven med synnedsättning behöver förförståelse inför momentet eller uppgiften som kommer. Till exempel att få tid att läsa igenom text eller bildbeskrivningar eller titta på svällpappersbilden innan eleven lyssnar på en hörövning eller ska genomföra en uppgift.
- Du behöver syntolka bilder, dels de som visas tillsammans i klassrummet och dels individuellt till eleven. Informationen från bildbeskrivningar eller svällpappersbilder kan aldrig ge exakt samma information som seende elever får genom att titta på bilderna. Samtal om bilderna som förekommer i boken kan ge extra information som eleven kan ha nytta av för att få samma förståelse som sina seende klasskamrater.
- Om boken innehåller återkommande figurer eller personer behöver eleven få en presentation av dessa.
- Det som är allmänt känt som till exempel kända personer, berömda byggnader, konstverk och så vidare bör beskrivas

Praktiskt arbetssätt för eleven och läraren

- Eleven behöver god ordning på sin dokumentation av svar och liknande genom att ha särskilda mappar för olika böcker/ämnen på sin dator där de kan lagra sina filer.
- Eleven kan anteckna kapitel, avsnitt och sedan uppgiftsnummer vid svar.
- Markera kapitlets styckeordlista i punktskriftsboken med gem eller liknande, så att det går snabbt att växla mellan text och ordlista.
- Praktiska hjälpmedel kan vara häftmassa eller vaxsnören för att markera saker.
- Var inte rädd för att klippa isär svällpappersbilder om det passar din elev bättre att arbeta med ett objekt i taget.
- Du kan också täcka delar av svällpappersarket med ett blankt papper om det är för många objekt på svällpappersarket.
- Eleven behöver förstås tillgång till grundutrustning såsom kartor och andra basbilder i svällpapper. Du hittar dessa i webbutiken.

- Hjälp eleven att undersöka och förstå sig på tabeller och hur dessa kan vara uppställda. Många gånger bearbetas tabeller till listor i de anpassade läromedlen, men färdigheten att läsa tabeller har man nytta av.
- Undersök den information som finns på SPSM:s webbplatser:
 - <https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/synnedsattning/>
 - <https://webbutiken.spsm.se/>
 - <https://www.spsm.se/laromedel/punktskrift-laromedel/fonetik-i-anpassade-laromedel/>

Undervisning i matematik och NO

- Eleven måste få tid att undersöka laborationshjälpmedel före laboration.
- Eleven behöver taktila mätverktyg som linjal och gradskiva, passare, molekylmodeller med kulor och pinnar, modeller som visar på kvadrat och kubikmått (cm, dm), ritmuff, häftmassa, abakus, taktil klocka med rörliga visare.
- Konkret material som plockmaterial (till exempel knappar, multikuber, stenar eller dylikt) i kombination med sorteringsfack är lämpligt för de yngre årskurserna.
- Låt eleven använda kroppen som måttenhet.
- Istället för att eleven ska ställa upp tal refereras ofta till att eleven ska använda sin abakus.
- Använd gärna verkliga saker så långt det är möjligt. Samla till exempel på förpackningar under läsåret för att kunna arbeta med volym och former.
- Finns det möjlighet att arbeta med riktiga pengar lär sig eleven att känna igen olika mynt och sedlar.
- Fördjupad information om matematiknotation i e-böcker i Textview-format: <http://asciimath.org/>

Matematikhandledningar

- Räkna med mig, matematik för punktskriftsläsande elever (artikelnummer 10386).
- Räkna med abakus, handledning och övningsbok (artikelnummer 11600 och 11602).

Matematikmaterial i SPSM:s webbutik

Sök i webbutiken efter laborativt material, matematik eller målgrupp synnedsättning.

Exempel på material:

- Abakus (artikelnummer 10270, 10271)
- Gradskiva (artikelnummer 13263)
- Korkplatta (artikelnummer 15001)
- Linjal (artikelnummer 13260, 13261)
- Mönsterram (artikelnummer 13274)
- Sorteringsfack (artikelnummer 13264, 13265, 13266)
- Vinkelhake (artikelnummer 13262)

Rita egna bilder

- Om du ritar bilder till eleven, förenkla så mycket som möjligt. Glöm inte att förklara bild och sammanhang tydligt.
- Ritmuff eller vanligt papper på en s.k. Blackboard (artikelnummer 10326) kan användas för att rita och förklara enkla bilder eller förhållanden. Dessa kan även användas av eleven själv.
- Att använda dessa ritverktyg i kombination med korkplatta är ett annat sätt. Då kan man sticka nålar i bilden och dra sträckor med tråd.
- Vaxsnöre är också ett användbart material för att skapa egna bilder eller markera saker på svällpappersbilder.

Bildbeskrivningar

Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

7

Ett fotografi på två unga människor som förälskat tittar på varandra.

8

Ett fotografi som visar området runt magen på en ung, smal person klädd i ett par jeans.

10

Ett fotografi på en detalj i Michelangelos takmålning "Adams skapelse". Gud, här målad som en äldre skäggig man, sträcker ut sin hand och pekfinger mot en ung naken mans hand (Adam).

11

Ett fotografi på en kvinna och ett barn som ligger på magen och pratar. Framför dem ligger en bok.

13

Ett fotografi på några människor som tillhör bororofolket. Mannen längst fram på fotot har gyllenbrun hud, kort svart hår och massor av långa, färgglada fjädrar fastsatta runt huvudet.

14

Ett fotografi på en ensam häst med stor packning på ryggen. Hästen försöker hitta något att äta i den karga stenöknen.

15

Ett svartvitt fotografi som visar en tonårstjej som vaktar ett antal kor. Korna betar på en stenig åker som inhägnats av en gärdesgård. Flickan är klädd i en lång kjol med förkläde och en sjalett på huvudet. I sin ena hand har hon en näverlur.

16

Ett sommarfotografi som visar gröna, vidsträckta fält.

21

Två fotografier.

Bild 1: En allvarlig, mörkhyad kille i en ljus, lång skjorta. Han står ensam på en sandig, folktom gata. Längst gatan ligger det några låga, vita hus och man kan även se palmlblad.

Bild 2: En liten ljushårig kille klädd i röd tröja, svarta shorts och sandaler. Han leker i en lekpark.

22

Ett fotografi samt en bild med svarta människosiluetter.

På fotot ser man en söt, långhårig tjej som tittar fram bakom sina stora solglasögon. Hon verkar kolla på bilden med de svarta siluetterna. På bilden står det: Är det bara jag som är normal här?

Även siluetterna på bilden verkar kolla in varandra.

23

Ett fotografi på en liten, glad tjej.

24

På bilden ser vi två killar bakifrån. De är klädda i svarta kavajer och vita hattar med svarta smala band runt hattkullen.

29

På bilden ser man fyra killar och sex flickor med olika hårfärg och hudfärg.

30

Baltic

Lithuania

Estonia

Latvia

Confucian

China

Taiwan

S. Korea

Japan

Hong Kong

Catholic Europe

Hungary

Czech Rep.

Slovenia

Andorra

Austria

France

Spain

Luxembourg

Belgium

Slovakia

Croatia

Greece

Portugal

Poland

South Asia

India

Vietnam

Thailand

Cyprus

Protestant Europe

Germany

Finland

Netherlands

Sweden

Norway

Denmark

Switzerland

Iceland

English Speaking

United States

Great Britain

Australia

New Zealand

Canada

N. Ireland

Ireland

Latin America

Uruguay

Chile

Argentina

Brazil

Peru

Malta

Phillipines

Trinidad

Guatemala

Ecuador

Colombia

Mexico

African-Islamic

Azerbaijan

Tunisia

Iraq

Morocco

Palestine

Yemen

Jordan

Lebanon

Bahrain

Kazakhstan

Indonesia

Kyrgyzstan

Ethiopia

Zambia

Algeria
Malaysia
Kosovo
Rwanda
Turkey
Pakistan
Burkina Faso
Mali
Zimbabwe
Nigeria
Ghana
Qatar

Orthodox

Belarus
Bulgaria
Ukraine
Russia
Moldova
Serbia
Macedonia
Albania
Bosnia
Montenegro
Romania
Georgia
Armenia

32

Ett bildcollage med fyra bilder.

- 1 En karta som visar delar av Afrika bland annat Nigeria, Sahara, Libyen.
- 2 En gammal svartvit målning på ett stort segelfartyg.
- 3 Ett foto på ett oljeborrtorn.

- 4 Ett foto på en soldat som står i givakt med sitt vapen. Man ser soldaten från bröstet och nedåt.

33

En tecknad bild som visar ett cirkeldiagram som delats in i fyra delar.

På cirkeldiagrammet står tolv personer. Det är sju kvinnor och fem män.

På hälften av cirkeln står det fyra kvinnor och två män. På en fjärdedel står det två män och en kvinna. Den sista fjärdedelen är delad i två delar med en kvinna och man i den större delen och en kvinna i den sista delen.

35

Fotografi. Till vänster på bilden ser man ett järnvägsspår ovanpå den röda sanden. Det går folk längst järnvägsspåret. Till höger på bilden ser man mängder av små skjul hoplappade av trä- och plåtbitar.

41

Ett fotografi på en kvinna som kramar om en liten flicka.

42

Ett fotografi på en klocka som visar klockslaget: en minut i tolv.

43

En jordglob som visar Afrika, Europa och delar av Asien. Mot jordgloben pekar fyra skyltar med följande text:

Geografi

Ekonomi

Politik

Kultur

45

Ett fotografi på en gravid kvinna som ligger på ryggen och röker. Bildens fokus är på den runda magen och handen med en cigarett.

47

Ett fotografi som visar en demonstrerande ungdom som skriker ut sitt budskap i en megafon.

48

En målning och ett fotografi.

Målningen visar en man i kavaj och hög svart hatt som håller i ett gevär och en kvinna i gul klänning med den franska flaggan, trikoloren, i färgerna blått, vitt och rött i ena handen och ett gevär i den andra. I förgrunden ligger döda människor.

Fotografiet visar delar av den cirkelformade riksdagsbyggnaden i Stockholm.

49

Ett fotografi på en skylt med texten: Systembolaget. Skylten har grön botten och bokstäver i gult.

51

Ett fotografi som visar en långsmal hall med massor av höns, tätt, tätt intill varandra i två våningar.

52

Ett fotografi på en man som sitter framför en datorskärm och samtalar med en person som syns på skärmen.

53

Ett fotografi på Berlinmuren. Bilden är tagen på vintern. Man ser lite snö på marken. Muren består av en tegelstensmur och sedan en hög betongmur. Bakom muren ser man några flervåningshus.

54

FN:s logotyp med de olika världsdelarna sett från ovan vid nordpolen.

55

Ett fotografi som visar en stor lokal fylld med datorer samt en större skärm längst fram i lokalen. Samtliga datorskärmar är påslagna.

56

Ett fotografi som visar vänthallen på en flygplats. Några människor står och tittar genom glasrutorna på ett jättestort, vitt flygplan utanför.

58

Ett fotografi som visar en kille som sitter i mörkret och kollar på sin dator. Han ser mycket koncentrerad ut.

59

Ett fotografi på några dagstidningar som ligger ovanpå ett datortangentbord.

60

Ett fotografi på ett uppslag i en kändistidning. Rubriken är Heidi Montags cellulitchock. Man ser några kort på Heidi Montag och en förstoring med en pil som visar baksidan av ett lår med celluliter.

62

Tre fotografier som illustrerar konsumtionens kretslopp.

Första bilden visar ett antal kartonger som transporteras på ett löpande band.

Nästa bild visar en hög med dagstidningar.

Tredje bilden visar en ung kvinna som håller i ett antal shoppingkassar.

Sedan är cirkeln sluten och vi är tillbaka till den första bilden.

63

Ett suddigt fotografi från en matvaruaffär. En person står vid en hylla och väljer bland varorna. I förgrunden syns en kundvagn med några varor i tydligt.

64

Ett fotografi från en soptipp. Man ser massor av sopor som körs ihop med en traktorskopa.

65

Ett fotografi på två personer som man endast ser händerna och benen på. Båda personerna har ett stort antal färgglada shoppingkassar i sina händer.

66

Ett fotografi på en kvinna i mörkbrun kappa med vita prickar på. Hon står och väljer bland olika tröjor som ligger på ett bord.

68

Ett fotografi på en mörkhårig tjej som är klädd i en lila jacka med matchande rutig halsduk. I bakgrunden ser man ytterligare två tjejer.

69

Ett fotografi på ett par svarta och vita gympaskor av Converse-modell.

70

Ett fotografi på några flickor som sitter i en yogaställning på golvet. De är klädda i likadana kläder, vitt linne och halvlånga svarta tights.

75

Ett fotografi på två boxningshandskar och en frustrerad, arg, ung kille som har fått ett slag på näsan. Såret på näsan har blött igenom plåstret.

76

Ett fotografi på en ung kvinna och hennes dotter. De har båda mörkt småkrulligt hår.

77

Ett fotografi på en tjejs ansikte. Hon åker buss. Det är även andra ungdomar på bussen.

80

Ett fotografi på en kvinna och en bebis. Kvinnan lutar sig över bebisen som ligger på rygg. De skrattar mot varandra.

82

Två fotografier. På första bilden ser man två föräldrar som beundrande ser på sin lilla bebis.

Bild nummer två är hämtad från ett klassrum, där en lärare undervisar ett antal elever.

83

Ett fotografi taget bakifrån på ett litet barn som är ute och går med en man klädd i kostym. Det lilla barnet håller mannen i handen. Mannen har en portfölj i den andra handen.

84

Ett fotografi på två spädbarn som ligger på magen. Det ena barnet är klädd i en ljusblå body och den andra babyen i en rosa body.

85

Ett beskuret fotografi som endast visar delar av en kvinna som står med ryggen mot fotografen. Hon tittar sig omkring i sitt kök. Kvinnan håller båda händerna i midjan. Hon har gula plasthandskar på händerna och håller i en trasa och en flaska med rengöringsmedel.

87

Ett fotografi från ett bibliotek. Man ser ett barn med halvlångt hår och luvtröja som bläddrar i en bok.

88

En tecknad bild som visar en vuxen person som strängt pekar med hela armen mot en blå dörr. En ihopsjunken kille går mot dörren.

89

En fotografi på ett barns nacke. Barnet kollar på TV.

90

Ett fotografi på ett spädbarn som ligger vid sin mammas bröst.

91

Ett fotografi på en flicka i treårsåldern som pratar i telefon.

Flickan säger: Titta på den stora grävskopan, morfar!

92

En cirkelmodell med individen i den innersta och minsta cirkeln.

Sedan kommer:

- mesosystemet

relationen mellan olika mikrosystem, t.ex. föräldrar, syskon, kompisar, skolklass

- **exosystem**

t.ex. närsamhälle, massmedia, släkt, föräldrars arbetsplats

- **makrosystem**

t.ex. lagar, samhälle, kultur, politik, religion

93

En bild som visar socialisationsagenterna runt om individen.

Individ påverkas av bl.a.

- Familjen
- Förskola/skola
- Kamratgruppen
- Yrkeslivet
- Massmedia

94

Tre fotografier på träfigurer som symboliserar olika familjekombinationer.

Bild ett: Visar en mamma med en son och en dotter. Pappa står ensam.

Bild två: En mamma med dotter står tillsammans och en pappa med en son står tillsammans.

Bild tre: Mamman står ensam och pappan har båda barnen.

96

Ett fotografi på fem ungdomar som går på en bred stig i en skog. De är klädda i jeans, jeansshorts, rutiga skjortor och gummistövlar. Mellan sig bär de en orange kanot.

97

Ett fotografi på två arbetare i orangea arbetskläder och gula skyddshjälm. De sitter och fikar.

99

Ett fotografi på en ensam man som sitter på en stol ute på ett stort gräsfält. Himlen är klarblå och vita moln kommer fram i horisonten. På himlen kan man läsa följande ord: pappa, make, kompis, son, målvakt, bonuspappa, kollega, chef

100

Ett fotografi på ungdomar med olika bakgrund och hudfärg. Vissa ungdomar står ensamma andra i grupper.

103

En bild på en tecknad man som säger: Han är född kriminell!

104

En bild på en tecknad man som pekar med pekfingret på huvudet och säger: Hon är psykopat!

105

En tecknad bild på en man som håller sitt pekfinger framför munnen och tänker: Det är samhällets fel ...

107

Ett fotografi på två handleder som kopplats ihop med ett handfängsel på ryggen.

108

Ett fotografi på ett kvinnoansikte. En del av bilden har gjorts om till ett pussel. Pusselbitarna lösgör sig från ansiktet.

109

Ett fotografi på två personer i en operationssal. Personerna har gröna överdragskläder, vita munskydd och hårnät.

110

Ett foto på en tonårstjej klädd i jeans och randig tröja som sitter på en trottoar. Hon har långt, mörkt hår med några röda slingor. Bredvid flickan står ett gitarrfodral.

111

Ett fotografi på en tonårskille med rutig luvtröja. Han har luvan uppdragen över huvudet.

112

Ett fotografi på fyra småbarn som sitter på en parkbänk. Samtliga barn har olika utseende. Man ser två ljushåriga killar, en mörkhårig kille samt en liten mörkhyad flicka som sitter i den ena killens knä.

121

Ett fotografi på ett ungt par. Tjejen ger killen en puss på kinden.

123

Ett fotografi på två glada barn i 10-årsåldern som kommer springande ner för en grässlänt. De är klädda i likadana kläder, röd T-shirt och blåa jeans.

125

Ett fotografi från en lekplats. En man leker med en liten kille som står inne i ett lekhus. Framför pojken på en hylla står färgglada hinkar.

127

Ett svartvitt fotografi på en kvinnodemonstration. De som demonstrerar har banderoller med bl.a. följande texter:

- Stop lusher motion economic discrimination
- Healthy ... for legal safe abortion

128

Ett svartvitt fotografi från en demonstration. *Kvinnorna är vitklädda med långa kjolar och vidbrättade hattar.*

130

En affisch som visar den store, rödhåriga före detta tyngdlyftare Hoa Dahlgren, som håller en liten, naken bebis. Hoa har på sig en blå tröja med gula kungakronor. Affischen har texten: Barnledig pappa!

132

Ett fotografi på en människa som håller fram en burk mot de förbipasserande.

133

En tecknad illustration. Den visar afrikanska slavar som anländer till Amerika under 1600-talet. I bakgrunden ser man skeppen som fraktat dem från Afrika till Amerika. Slavarna har endast ett litet tygstycke virat runt magen, medan amerikanerna har massor av kläder på sig.

134

En affisch. Affischen har följande text:

Pyramid of Capitalist System

(I pyramiden är varje grupp illustrerad med olika persongrupper, här nedan skrivs de med början längst upp på pyramiden och nedåt.)

- Capitalism (en säck med dollartecken)
- We rule you (kung, president etc.)
- We fool you (olika religiösa ledare)
- We shoot you (soldater)
- We eat for you (finare folk som har mat i överflöd)
- We work for all - We feed all (övriga befolkningen – den stora massan)

137

Ett svartvitt fotografi som visar en vithårig, skäggig äldre man i kostym, vit skjorta och slips. Mannen har satt olika mätinstrument på huvudet på en kvinna.

139

Ett suddigt fotografi på några löparens ben. Bilden ger ett intryck av att de springer fort.

140

Ett fotografi på en demonstration. Polisen håller demonstranterna på plats bakom de blåvita avspärningarna. På banderollerna kan man läsa:

- Nazistfritt Stockholm
- Inga nazister på våra gator
- Asylrätt till alla
- Sänk fascismen

141

Ett svartvitt fotografi på några Ku Klux Klan-medlemmar. Ku Klux Klan-anhängarna är klädda i långa, vita skjortor och en strutliknande vit huvudbonad. På de vita skjortorna finns ett runt emblem med ett kors i mitten. En person är klädd i heltäckande svart klädsel. På marken ligger ett kors klätt med någon sorts tyg. Två personer håller på och gör klart korset under tiden som ett barn har lagt sig på mage ovanpå korset.

143

Ett svartvitt fotografi på en Ku Klux Klan-parad. De vitklädda anhängarna med strutliknande hattar tågar på gatan i raka led och den förste i ena ledet håller i en amerikansk flagga.

144

Ett svartvitt familjefotografi. Familjen består av mamma, pappa och deras åtta barn, tre pojkar och fem flickor. Alla har sina finkläder på sig och ser med allvarsam blick in i kamera.

145

En stiliserad illustration av olika familjetyper. Allt från en ensam person till många personer tillsammans. Familjerna kan bestå av alla kombinationer av kön och med olika antal barn.

146

Ett fotografi på en liten flicka som håller en vuxen i handen. Hon kollar över axel på någon bakom sig.

148

Ett fotografi på två barn med olika hudfärg som glatt kramar om varandra.

149

Ett foto på en kvinna som fundersamt kollar på ett graviditetstest.

149

Ett fotografi som visar två kvinnor med en liten pojke mellan sig.

151

Ett fotografi på ett litet barn som sitter ihopkrupen med armarna runt sina ben på en stol. På bilden ser man skuggan av en person som skriker.

152

Ett fotografi på en mörkhyad man och ett barn med något ljusare hy.

154

Ett fotografi på delar av två ansikten – ett barns ansikte och en gammal mans ansikte.

155

Ett fotografi på några ungdomar som kollar på sina mobiler.

156

Ett fotografi på en äldre, kortklippt herre med liten mustasch samt en långhårig, skäggig, yngre man.

159

Ett fotografi på en grupp barn som klättrar i en spindelnätsformad klätterställning. Fotografiet är taget underifrån och barnen kikar ner och ler mot kameran. Ett barn hänger i knävecken ner mot kameran.

160

En bildillustration i form av cirklar med orden "fysisk hälsa" i mittenringen.

Fysisk hälsa

- Arv
- Motion
- Kost
- Arbete
- Rökning/alkohol
- Socioekonomisk tillhörighet
- Samhällets sjukvårdssystem

161

Ett fotografi på några fotbollspelares ben. Skärpan i bilden ligger på fotbollen.

162

Ett fotografi på ett allvarligt flickansikte.

163

Ett fotografi på en flicka som sitter i en rullstol och kollar ut över ett blått hav.

165

Ett fotografi på en ung, glad kvinna som jobbar på ett café. Hon förbereder en kopp kaffe.

167

Ett fotografi på en kvinna som sitter vid sin dator. Hon har ett stort glas vatten framför sig. Kvinnan blundar och lutar huvudet i handen.

168

Ett fotografi på två barn som har var sin ishockeyhjälm med gallervisir på sig.

175

Ett fotografi på demonstrerande ungdomar. De har knutit scarfs framför vissa delar av ansiktet och en del har även solglasögon på sig.

176

Ett fotografi på en vit marmorstaty av en sittande man.

177

Ett fotografi från plenisalen i Sveriges riksdag. Ledamöterna sitter två och två i bänkar. Talarstolen är längst fram i salen.

178

Ett fotografi på ungdomar som samlats för att demonstrera. Man ser en banderoll i bakgrunden.

181

Sex logotyper:

- 1 Kvadratisk logotyp med ljusblå bakgrund och ett cirkelnät med jordens världsdelar, allt omgivet av två halvcirklar med löv.
- 2 En rektangulär logotyp med mörkblå botten och tolv gula stjärnor placerade i en cirkel mitt på loggan.
- 3 En gul rektangulär logotyp med svarta konturer av ett brinnande stearinljus. Runt ljuset löper en svart taggtråd.
- 4 Vit botten med en röd figur/barn som sträcker upp armarna mot en röd cirkel som omsluter nästan hela figuren.
- 5 En rektangulär logotyp med mörkblå bakgrund, ett grönaktigt "skrivstils-e" med en cirkel bestående av elva gula stjärnor.

- 6 En kvadratisk logotyp med blå bakgrund och följande text i vitt: Human Rights Watch.

182

Ett fotografi som visar *en kvinna som släpper ned sin valsedel i en valurna*. Röstlokalen är en hydda.

184

Ett fotografi på en fängelsecell. Genom ett galler ser man en kal, grå cell med endast två britsar fastsatta i väggen.

185

Ett fotografi på en rapport publicerad av Human Rights Watch. Rapporten har rubriken: Libya

Truth and Justice Can't Wait

Human Rights Developments in Libya Amid Institutional Obstacles

På rapportens framsida ser man kvinnor i heltäckande kläder som håller upp skyltar och fotografier på män.

187

Ett fotografi på den internationella domstolen i Haag. Byggnaden är en röd tegelbyggnad med ett högt klocktorn i ena änden.

188

Ett fotografi på ett gammalt handskrivet dokument.

193

Nio fotografier. *På bilderna ser man barn från olika världsdelar.*

194

Ett fotografi som visar ett tjugotal flickor som sitter på en matta ute i det karga landskapet med var sin svart ryggsäck som har Rädda Barnens röda logga. Flickorna har vita sjalar som täcker huvudet och axlarna.

195

Två fotografier. På ena bilden ser man massor av barn som kollar på ett uppträdande. På den andra bilden får en flicka en ansiktsmålning.

198

Ett fotografi som visar barn med olika hudfärg som spelar fotboll tillsammans på en gräsmatta.

200

Ett fotografi på en liten pojke klädd i endast ett par hängselbyxor. Han sitter med sin nalle på en järnvägsräls med en resväska bredvid sig.

207

Ett fotografi på en medelålders man. Han sitter och stöttar huvudet på sina händer.

208

Ett fotografi på barn med olika nationaliteter som spelar fotboll tillsammans.

209

Två fotografier på olika maträtter.

Bild ett visar en tallrik med köttbullar, potatismos och lingonsylt.

Bild två visar en nudelrätt som äts med ätpinnar.

210

Ett fotografi på en kvinna som äter pizza. Hon är klädd i svart hijab.

211

Ett fotografi som visar ungdomar med olika hudfärg. De står i en ring och har lagt sina händer ovanpå varandras så att deras armar blir som ekrar i ett hjul.

213

Ett fotografi på en vit jeep med följande text: border patrol. Jeepen kör på en smal grusväg i ett torrt landskap. Vid horisonten ser man höga berg.

217

Ett fotografi från Israel som visar en grå mur.

218

Ett fotografi på en entré till ett äldre hus.

219

Ett fotografi på vita höghus i Stockholmsförorten Tensta.

220

Ett fotografi på ett långt, högt hyreshus från miljonprogrammets tid.

221

Ett fotografi på en rullstolsburen person som står framför en trappa som inte är handikappanpassad.

223

Ett fotografi på fem tonåringar med olika etnisk bakgrund som kramar om varandra.

224

Ett fotografi på en kille som ser ledsen ut och lutar sitt huvud mot en tegelstensvägg.

225

Ett fotografi på en yngre kvinna i vit rock som samtalar med en äldre kvinna. Båda ser glada ut.

227

Ett svartvitt fotografi av Rosa Parks och en polisman. Polismannen håller i Rosa Parks fingrar på ena handen.

228

Cirklar som visar olika diskrimineringsätt som kan förekomma.

Diskriminering

- kön
- ålder
- etnicitet
- religion
- klass
- hälsa
- sexuell läggning

229

Ett fotografi på en gymnastikklädd kille som sitter ensam på en bänk med en boll i knät.

230

Ett fotografi på en svartmålad sten som står på en trottoar. På stenen står det med tjocka vita bokstäver:

Jalil 22

† 1/7 -09

Bagdad

(bög)

231

Ett svartvitt fotografi på en romsk familj. Kvinnorna har sjal på huvudet, blus och långa kjolar. Männerna är klädda i bland annat hatt och kavaj. Barnen har flera lager med kläder.

232

Ett fotografi på en kille som står helt ensam medan ett gäng killar längre bort står och samtalar med varandra.